

بسمه تعالی

گزارش سخنرانی آقای مشاهدحسین سید رئیس کمیسیون دفاعی پارلمان پاکستان در دفتر مطالعات سیاسی و بین‌المللی

سنا تور «مشاهدحسین سید»^۱ رئیس کمیسیون دفاعی پارلمان پاکستان در روز دوشنبه مورخ ۱۳۹۵/۴/۲۱ در نشستی با عنوان «ایران - پاکستان؛ در چشم‌انداز متحول منطقه‌ای» که به ابتکار دفتر مطالعات سیاسی و بین‌المللی برگزار شده بود، سخنرانی کرد.

آقای مشاهدحسین ضمن اظهار خرسندی از حضور در ایران و سخنرانی در دفتر جمع کارشناسان و صاحب‌نظران ایرانی، با اشاره به روابط قدیمی دو کشور گفت: ایران نخستین کشوری است که پاکستان را شناسایی کرد و پاکستان نیز اولین کشوری بود که جمهوری اسلامی ایران را مورد شناسایی قرار داد. همچنین در جنگ‌های ۱۹۶۵ و ۱۹۷۱^۲ ایران کمک‌های زیادی به پاکستان نمود و در جنگ تحمیلی صدام علیه ایران نیز ما از پیوستن به ائتلاف ضدایرانی خودداری کردیم.

مشاهدحسین در توضیح دلایل کاهش روابط از سوی دولت پاکستان در سال‌های اخیر گفت: به‌رغم روابط عمیق ایران و پاکستان در طول تاریخ و باوجود پاسخ‌های مثبت ایران به تقاضاهای مختلف پاکستان نظیر برق‌رسانی و مسئله خط لوله گاز - که سال‌هاست در مرزهای ایران و پاکستان متوقف شده است - گاهی اوقات معضلاتی در روابط دو کشور وجود داشته که مانع از استمرار همکاری‌ها شده است. وی ضمن اشاره به موضوع خط لوله صلح گفت: دلیل توقف پروژه خط لوله تهدید آمریکا به تحریم پاکستان بود. زمانی که آمریکا بر پاکستان و هند فشار آورد، هند عقب‌نشینی کرد اما ما عقب‌نشینی نکردیم، چراکه معتقدیم ایران به‌روشنی در راستای منافع ما قدم برداشته است.

دبیر کل حزب «مسلم لیگ»^۳ پاکستان در مورد معضلات مربوط به خط لوله صلح خاطرنشان کرد: مهم‌ترین مانع تحریم‌ها هستند. آمریکایی‌ها فهرستی به ما داده‌اند و گفتند اگر به سمت خط لوله با ایران بروید، این تحریم‌ها شامل حال شما خواهد شد. باین‌حال ما قراردادی را با چین امضا کردیم که بر اساس آن خط لوله‌ای از بندر گوادر توسعه خواهد یافت و تنها چیزی که باقی می‌ماند فاصله ۶۰ یا ۷۰ کیلومتری از این بندر تا ایران است.

^۱ Mushahid Hussain Seyed

^۲ جنگ‌های میان هند و پاکستان
^۳ مشاهد حسین دبیر کل فعلی مسلم لیگ (شاخه قائد اعظم) است.

رئیس کمیته روابط خارجی و دفاعی سنای پاکستان ادامه داد: در سال ۱۹۸۴ من خبرنگار و در بخشی از سیستم سیاسی پاکستان بودم. در آن سالها از سوی برخی قدرت‌های بزرگ و منطقه‌ای برای ایجاد بی‌ثباتی در ایران به ما فشار وارد می‌آوردند ولی ما قاطعانه با آن مخالفت کردیم. یعنی به‌رغم رابطه خوب پاکستان با کشورهای که با ایران مشکل داشتند، بر این باور بودیم که ثبات دو کشور هم‌سو با منافع دو طرف است.

دبیر کل حزب مسلم لیگ پاکستان در پاسخ به مسئله گسترش افراط‌گرایی در منطقه و اینکه برخی گروه‌های وهابی در پاکستان از سوی عربستان در حال سرمایه‌گذاری برای توسعه ایدئولوژی وهابیت در پاکستان هستند، گفت: دغدغه مشترک دیگر دو کشور، افغانستان است. ایران و پاکستان هر دو میزبان چندین میلیون آواره افغان بوده‌اند. به نظر من گناه اصلی به گردن جهاد افغانستان است. شما دیدید که در سال ۱۹۷۹ تا ۱۹۸۹ چه اتفاقاتی افتاد. ۲.۱ میلیارد دلار از پول‌های سازمان سیا برای آموزش ۲۰۰ هزار مجاهد افغان و ۲۰ هزار داوطلب عرب شامل اسامه بن‌لادن و ایمن الظواهری سرمایه‌گذاری شد و بخشی از این سرمایه‌گذاری‌ها از سوی عربستان و سایر کشورها صورت گرفت.

وی با اشاره به اینکه مهم‌ترین تهدید موجود در منطقه، تروریسم و افراط‌گرایی است، گفت: تروریسم هم از جانب بازیگران غیردولتی و هم موجودیت‌های دولتی در منطقه صورت می‌گیرد. دانشمندان هسته‌ای ایران توسط تروریسم دولتی ترور شدند. همچنین خلق القاعده و طالبان و حتی داعش نتیجه سیاست‌های غلط غرب در منطقه بوده است چراکه در سوریه به‌جای تمرکز بر مبارزه با داعش به‌عنوان نماد تروریسم، بر حذف اسد اصرار دارند. وی در ادامه با اشاره به هزینه‌ها و خساراتی که پاکستان از گسترش تروریسم در منطقه متحمل شده است، گفت: آشوب چند دهه گذشته در منطقه، پاکستان را به‌شدت متأثر کرده و حتی باعث نضج افراط‌گرایی در کشورمان شده است. فارغ از اینکه کدام کشور با سرمایه‌گذاری در ساخت مدارس و تعالیم خاص به گسترش افراط‌گرایی می‌پردازد، ما سعی کردیم پس از حمله تروریستی به مدرسه پیشاور در پاکستان با ایجاد برنامه اقدام ملی از گسترش افراط‌گرایی در کشور جلوگیری کنیم.

مشاهد حسین با طرح موضوع «تهدید جنگ سرد در آسیا» به دو رویداد مهم در این حوزه شامل نشست اخیر ناتو در ورشو لهستان و تصمیمات مهم آن در مورد روسیه و نیز تصمیم به نصب سیستم موشکی جدید در کره جنوبی که می‌تواند واکنش چین را به دنبال داشته باشد اشاره و خاطرنشان کرد: ژاپن، هند، فیلیپین، استرالیا و ویتنام نسبت به چین احساس خطر می‌کنند. همچنین با تأکید بر بی‌ثباتی و خشونت مداوم در افغانستان که باعث سردرگمی در سیاست آمریکا شده است، گفت: جنگ نیابتی پنهان بین ایران- عربستان و هند و پاکستان در منطقه و بویژه در افغانستان در جریان است. نقش کشورهای منطقه

خیلی مهم است. پاکستان نقش شش کشور همسایه افغانستان را بسیار مهم می‌داند (اشاره تلویحی به لزوم حذف هند از معادلات افغانستان). آسیا در برهه بسیار مهمی قرار دارد و کشورهای آسیایی باید نقش کلیدی خود را در این مسیر ایفا کنند.

او در خصوص روی کار آمدن اشرف غنی در انتخابات اخیر افغانستان و اینکه با روی کار آمدن او امیدی برای همکاری‌های بیشتر بین افغانستان و پاکستان و کاهش تنش‌های بین این دو کشور ایجاد شده است، گفت: علیرغم رویکرد ابتدایی مقامات جدید، اکنون پس از یک سال هنوز در عمل تغییری در روابط صورت نگرفته است.

دبیر کمیته روابط خارجی سنای پاکستان در خصوص اینکه آیا ارتش پاکستان و دولت این کشور در زمینه کاهش تنش‌ها در روابط با افغانستان به تعاملی رسیده‌اند یا خیر، گفت: بین دولت و ارتش در پاکستان اجماع کامل در خصوص افغانستان وجود دارد.

مشاهد حسین با بیان اینکه تروریسم بیش از هر کشوری بر روی پاکستان تأثیر می‌گذارد چراکه ما در همسایگی افغانستان هستیم، گفت: در نهم جولای ۲۰۱۵ اجلاسی در شهر مری پاکستان با حضور حقانی، دولت اشرف غنی، چین، مقام‌های اطلاعاتی و سیاسی آمریکا و وزیر امور خارجه پاکستان صورت گرفت که اعضا به صورت چهره به چهره در مقابل هم نشستند و صحبت‌های خیلی خوبی داشتند.

او با اشاره به برنامه‌ریزی جهت برگزاری دور دوم این نشست در ۳۱ جولای گفت: انتشار خبر مرگ ملا عمر در ۲۹ جولای توسط اطلاعات خارجی هند^۴، دستگاه امنیتی افغانستان با همراهی کرسی وقفه‌ای در مذاکرات به وجود آورد که ما آن را کارشکنی در مذاکرات تعبیر می‌کنیم. چون این اولین مذاکره موفق به شمار می‌رفت. مشاهد حسین اضافه کرد: به آمریکایی‌ها و سازمان سیا گفتیم رئیس طالبان پاکستان در افغانستان زندگی می‌کند که شما آنجا پایگاه دارید و درخواستی که از آمریکایی‌ها داشتیم این بود که تکلیفشان را معلوم کنند؛ یا با طالبان صحبت کنند یا با آن‌ها مبارزه کنند. او با این مقدمه تأکید کرد: سیستم سیاسی پاکستان بسیار روشن است، اما برخی کشورها در منطقه استانداردهای دوگانه دارند.

وی روابط ایران و پاکستان را راهبردی توصیف کرد و گفت: تبلیغات برخی رسانه‌ها نمی‌تواند جهت‌گیری‌های ما را تغییر دهد و عمل رساتر از حرف است. او در پاسخ به مسائل چالش‌برانگیز در روابط دو کشور گفت: عربستان سعودی روابط بسیار نزدیکی با پاکستان دارد ولی اینکه همه فکر می‌کنند اگر عربستان چیزی از ما بخواهد ما لزوماً می‌پذیریم، درست نیست. او با بیان اینکه در دولت نیستیم و می‌توانم صریح صحبت کنم، افزود: کسانی که این‌طور تصور می‌کنند به سیاست‌های پاکستان در سوریه نگاه کنند. به‌رغم

⁴ Research and Analysis Wing (RAW)

سیاست‌های عربستان در سوریه ما خواهان تغییر رژیم در سوریه نیستیم و نیز برای ما هم مثل ایران، مسئله اسرائیل و تروریسم خط قرمز محسوب می‌شود.

دبیر کل حزب مسلم لیگ پاکستان ضمن اشاره به اینکه اولین رهبر خارجی که بعد از توافق هسته‌ای از ایران دیدن کرد دو «شریف» از پاکستان بودند، یکی نواز شریف - نخست‌وزیر پاکستان - و دیگری راحیل شریف - رئیس ستاد ارتش پاکستان - گفت: اگر از ما پرسید آیا عربستان از اینکه بلافاصله بعد از ریاض این‌ها به ایران سفر کردند خوشحال بودند، ما می‌گوییم ممکن است آن‌ها نظر دیگری داشته باشند، اما می‌خواهیم خیلی روشن بگوییم این چیزی است که سیاست ما به ما می‌گوید.

او در همین رابطه تأکید کرد که هیچ تغییری در روابط پاکستان با ایران صورت نگرفته است اما اگر هند کاری انجام دهد، پاکستان برای چنین شرایطی باید هوشیار باشد. ما پیرامون چابهار از جانب ایران نگرانی نداریم بلکه از همسایه شرقی خود نگران هستیم.

وی همچنین در خصوص رابطه ایران، چین و پاکستان گفت: ده سال آینده برای منطقه حائز اهمیت است چراکه ما به دلیل شرایط منطقه‌ای که در آن قرار گرفته‌ایم فرصت‌هایی داریم. چه برای ایران چه برای پاکستان و چین و حتی برای افغانستان. جدایی‌طلبان این را می‌دانند و به همین دلیل است که تمام تلاششان را برای ایجاد جدایی در منطقه می‌کنند.

رئیس کمیته روابط خارجی سنای پاکستان ضمن یادآوری این نکته که دو کشور تحریم‌های متعددی را به واسطه مسئله هسته‌ای خود متحمل شده‌اند، خاطرنشان کرد: توافق هسته‌ای ایران یک توافق استراتژیک بود. توافق هسته‌ای ایران فرصت بسیار مهمی در منطقه است. اولین بار بود که دولت آمریکا در یک بحران خاورمیانه‌ای جلوی فشار لابی اسرائیل مقاومت کرد و به نتیجه رسید. این توافق تنها یک توافق هسته نیست بلکه یک توافق استراتژیک است. مسئله مهمی که در این توافق وجود دارد این است که تأثیر مثبتی در ثبات بلوچستان چه در طرف ایران و چه در استان بلوچستان پاکستان خواهد گذاشت. از این جهت که با به نتیجه رسیدن این توافق امیدواریم آمریکا متوجه تأثیر بی‌ثباتی بلوچستان در هر دو طرف ایران و پاکستان شده باشد.

مشاهد حسین در ادامه به طرح فرصت‌های موجود در منطقه پرداخت و خاطرنشان کرد: مهم‌ترین فرصت موجود، ظهور منطقه‌گرایی جدید بر پایه اقتصاد است. ظهور جنوب آسیای بزرگ‌تر که شامل ایران، چین و میانمار هم می‌شود. خط لوله TAPI، IP و ظهور سازمان‌های جدید مانند سازمان همکاری شانگهای که روزبه‌روز تقویت می‌شوند، از نمودهای این منطقه‌گرایی جدید هستند. فرصت بزرگ دیگر، ابتکار یک کمربند - یک‌راه چین است که توسط «شی جین پینگ» در سپتامبر ۲۰۱۳ ارائه شده است. در این پروژه از

۶۵ کشور صحبت می‌شود که می‌توانند در آن دخیل شوند و شامل اتصالات بندرهای گوادر و چابهار به بندرهای مهم دنیا به اضافه راه ابریشم زمینی که احیای جاده ابریشم قدیم است. شعار اصلی چین در این پروژه، توسعه، اتصال بیشتر و بازی برد-برد است.

وی با اشاره به پروژه کریدور اقتصادی چین - پاکستان^۵ گفت: این پروژه مربوط به پانزده سال آینده است که با سرمایه‌گذاری حدود ۶۴ میلیارد دلار، شامل چهار بخش می‌شود:

۱. انرژی، زغال‌سنگ، انرژی‌های تجدید پذیر.

۲. زیرساخت‌ها (جاده، خط آهن) شامل ارتقای خط آهن کراچی - پیشاور - تورخم و نیز احداث جاده‌های متعدد از گوادر به سمت شمال در شهرهای مختلف پاکستان و کاشغر چین.

۳. بندر گوادر که ستون کریدور اقتصادی چین - پاکستان بوده و توسط چین در حال انجام است. اهمیت ویژه گوادر در این است که این بندر تقاطع جاده ابریشم زمینی و کمربند دریایی محسوب می‌شود. در سال ۲۰۱۳ موافقت‌نامه‌ای امضا شده است که به مدت ۴۳ سال بهره‌برداری از آن را به‌عنوان یک بندر تجاری به یک شرکت چینی واگذار کرده است. یک فرودگاه که در ۲/۵ سال آینده تکمیل می‌شود، یک منطقه آزاد ویژه در گوادر با وسعت بسیار بالا، چند بیمارستان، دانشگاه، آب آشامیدنی و... از پروژه‌های مهم در گوادر هستند.

۴. مناطق آزاد ویژه تجاری و پارک‌های فناوری.

او با طرح موضوع جنوب آسیا گفت: معتقدم فرصت‌های به وجود آمده بین چین و پاکستان به ایران نیز تسری پیدا کرده و امروز می‌توان از کریدور چین - پاکستان - ایران صحبت کرد. روابط دو کشور می‌تواند به سطح روابط راهبردی برسد و در موضوع ابتکار یک کمربند، یک‌راه^۵ امکان گسترش همکاری‌های میان ایران و پاکستان وجود دارد.

رئیس کمیته سیاست خارجی مجلس سنای پاکستان تأکید کرد: این‌ها چیزهایی است که ما خودمان می‌توانیم نسبت به آن‌ها تصمیم‌گیری کنیم نه یک نفر در واشنگتن، لندن یا بروکسل. بلکه در تهران و اسلام‌آباد و یکن باید نسبت به آن‌ها تصمیم گرفته شود و هیچ‌کس نمی‌تواند به ما بگوید چه کار کنیم و حتی واضح‌تر بگویم آن‌ها دیگر چنین قابلیت‌هایی هم ندارند.

مشاهد حسین در رابطه با نقش پاکستان در برقراری مجدد روابط ایران و سعودی بعد از قطع روابط و رفت‌وآمد مقام‌های عربستانی به پاکستان به این منظور و دلایل شکست این تلاش‌ها از سوی پاکستان گفت: ایران و عربستان سعودی دو قدرت منطقه‌ای و همچنین دو کشور دوست و نزدیک به پاکستان

⁵ China-Pakistan Economic Corridor (CPEC)

هستند. ما روابط تاریخی نزدیکی با هر دو کشور داریم و روشن است که اگر مشکلی در میان کشورهای مسلمان رخ دهد، پاکستان علاقه زیادی برای ایفای نقش میانجی‌گرانه دارد. به همین دلیل است که نواز شریف، نخست‌وزیر پاکستان و راحیل شریف، رئیس ستاد ارتش، با هم به ریاض و با هم به تهران سفر کردند، چراکه هر نوع تعارض و تخصصی بین ایران و عربستان سعودی نه تنها برای منافع خودشان بلکه برای منافع جهان اسلام مضر خواهد بود. رئیس کمیته سیاست خارجی سنای پاکستان اظهار داشت: در مورد دلایل شکست این تلاش‌ها فکر می‌کنم بین تهران و ریاض فقدان اعتماد وجود دارد که باید از بین برود.

او همچنین افزود: با جواد ظریف وزیر امور خارجه باهوش و نابغه ایران صحبت کردم. احساس می‌کنم جواد ظریف باید از این نبوغ خود برای برقراری مجدد روابط با عربستان سعودی استفاده کند. این روابط نباید به هیچ‌وجه به این شکل باقی بماند و به نظر من هر دو طرف باید چنین اقدامی را در اولویت قرار دهند، چراکه هر نوع جنگ نیابتی از طریق این دو کشور، فلسطین، لبنان، سوریه، عراق و افغانستان را بی‌ثبات خواهد کرد.

در بخش پرسش و پاسخ آقای دکتر هادی سلیمان پور با مغتنم شمردن فرصت پیش‌آمده و اراده موجود برای همکاری و مشارکت اقتصادی سه کشور ایران، پاکستان و چین در سطح استراتژیک گفت: این فرصت بسیار مهمی است که البته چالش بزرگی را هم ایجاد می‌کند. به نظرم گوادر و چابهار را نباید در متن ژئوپلیتیک دید، بلکه باید به‌عنوان دو پروژه توسعه منطقه تلقی شوند. ما توسعه پاکستان را در جهت منافع خود می‌دانیم. وی در این زمینه چهار نکته مطرح نمود:

- تأکید بر گوادر به‌عنوان یک بندر تجاری که هیچ هدف نظامی را دنبال نمی‌کند.
- تلاش دو کشور برای یافتن سازوکاری برای ایجاد همکاری میان چابهار و گوادر؛
- دعوت از همه طرف‌ها که در اجرای پروژه‌های اقتصادی خود شفاف‌تر باشند. همچنین استفاده از سازمان همکاری اقتصادی⁶ برای گفتگوی جمعی با چین؛
- گسترش همکاری میان دو کشور به‌منظور توسعه منطقه بلوچستان.

مشاهد حسین در مورد اینکه دو دیدگاه در پاکستان در خصوص قرارداد چابهار بین ایران، افغانستان و هند وجود دارد: یکی دیدگاه مخالف این قرارداد که معتقد است نتیجه این قرارداد به نامنی استان بلوچستان پاکستان می‌انجامد و دیدگاه بعدی دیدگاهی که معتقد است بندر چابهار با بندر گوادر دو بندر خواهر به شمار می‌روند و همه کشورها حق سرمایه‌گذاری در بندر چابهار را دارند. وی افزود: مقام‌های پاکستان در موضع‌گیری رسمی خود بندر چابهار را مسئله‌ای منفی قلمداد نکرده‌اند. این امکان وجود دارد که برخی

⁶ Economic Cooperation Organization (ECO)

www.ipis.ir

مقام‌های سابق علیه این توافق بین ایران و هندوستان موضع‌گیری کرده باشند که محلی از اعراب ندارد. وی خاطرنشان کرد: باین‌حال گاهی در پاکستان این برداشت وجود دارد که ایران به‌طرف هند متمایل شده است.

وی با تأکید بر اینکه گوادر یک پروژه صرفاً تجاری- اقتصادی است و می‌تواند مکمل چابهار باشد، خاطرنشان کرد: دو بندر و همین‌طور ابتکار «یک کمر بند، یک راه» طرح‌هایی هستند که می‌توانند در همکاری با چین، به توسعه منطقه از جمله بلوچستان کمک کنند. وی افزود: ما منافع استراتژیک مشترک در ثبات و امنیت و توسعه منطقه داریم و همکاری‌های سه‌جانبه بین اندیشه‌های پاکستان، چین و افغانستان را آغاز کرده‌ایم.

دبیر کمیته روابط خارجی سنای پاکستان در پایان در خصوص ایجاد یک بانک مشترک بین ایران و پاکستان برای تسهیل امور مالی دو کشور نیز اضافه کرد: قرار است بین دو کشور بانک مشترکی تأسیس شود که امیدواریم فرآیند آن با سرعت بیشتری پیش برود و بوروکراسی را باید بیش از این تحریک نمود.

